

Factsheet 10. Externe veiligheid

1. Gezondheidseffecten

Tijdens de productie, opslag, verwerking en transport van gevaarlijke stoffen kunnen zich ongevallen voordoen. Gelukkig komt dit heel weinig voor, maar als het gebeurt kunnen de effecten groot zijn: verwonding, vergiftiging en sterfte. Bij externe veiligheid gaat het om:

- voorkomen van slachtoffers als zich een incident voordoet;
- gevoelens van onveiligheid.

Externe veiligheid wordt uitgedrukt in de kans dat ongevallen zich voordoen en de omvang van de gevolgen. De omvang van de gevolgen wordt uitgedrukt in een overlijdensrisico. In het veiligheidsbeleid worden alleen normen gehanteerd voor letale effecten, namelijk voor overlijdensrisico's en dus niet voor risico's in verband met calamiteiten met giftige stoffen. In het externe veiligheidsbeleid is vastgelegd dat er in eerste instantie wordt gestreefd naar het terugdringen van het plaatsgebonden risico. Het plaatsgebonden risico (PR) is de kans dat op een bepaalde plek buiten de inrichting een dodelijk slachtoffer valt. De overheid wil mensen die wonen op een plek waar een niet-geaccepteerd risico op overlijden heerst, meer veiligheid bieden. Aandacht voor externe veiligheid bij ontwikkeling van de leefomgeving draagt bij aan een betere volksgezondheid. Mensen voelen zich hierdoor veiliger en de aandacht kan er toe leiden dat overlast en ongevallen kunnen worden voorkomen die kunnen ontstaan doordat in de omgeving gevaarlijke stoffen worden opgeslagen, geproduceerd, gebruikt en vervoerd.

2. Indicatoren

Volgens het beleid van de rijksoverheid gaat het bij externe veiligheid altijd om situaties waarbij gevaarlijke stoffen en/of vliegtuigen nabij luchthavens betrokken zijn. Andere calamiteiten, zoals bijvoorbeeld een dijkdoorbraak, vallen niet onder het beleidsterrein van externe veiligheid.

Bij externe veiligheid wordt een onderscheid gemaakt in:

- externe veiligheid voor inrichtingen en buisleidingen
- externe veiligheid voor transport van gevaarlijke stoffen
- externe veiligheid voor luchthavens

Luchthavens worden in deze factsheet niet betrokken omdat de veiligheid bij luchthavens in Gelderland vooral betrekking heeft op de veiligheid rond start- en landingsbanen, waardoor de relatie met de leefomgeving zeer beperkt is.

Voor inrichtingen zijn grenswaarden vastgesteld voor het plaatsgebonden risico (PR). Dit wordt weergegeven in de vorm van contouren voor de kans op een ongeval: de 10^{-6} contour voor het plaatsgebonden risico waarbinnen geen kwetsbare objecten mogen komen.

Transport van gevaarlijke stoffen vindt plaats over de weg, het spoor, het water en door buisleidingen. Tijdens het transport kunnen dingen mis gaan waardoor de gevaarlijke lading kan ontbranden of exploderen of waardoor er bijvoorbeeld giftige gassen ontsnappen via een lek of breuk. In het algemeen geldt dat die infrastructuur op de risicokaart vermeld staat waarvan er bekend is dat er een overschrijding van de wettelijke norm is. Deze norm is het plaatsgebonden risico 10^{-6} .

3. Data

Inrichtingen voor opslag van gevaarlijke stoffen en indien relevant met een 10^{-6} contour voor het Plaatsgebonden Risico zijn op verschillende manieren inzichtelijk te maken. Alleen in de Atlas Leefomgeving (<http://www.atlasleefomgeving.nl/kijken>) is deze informatie eenvoudig weer te geven samen met de wegen waarop transport van gevaarlijke stoffen leidt tot een overschrijding van de norm. Hiervoor kunnen in de kaartenbibliotheek onder het thema "Veiligheid" de kaarten

“Inrichtingen gevaarlijke stoffen”, “Plaatsgebonden risico (10^{-6} contour)” en “Transport over de weg” (Rijks- en provinciale wegen met route gevaarlijke stoffen) worden geselecteerd. Naast bovengenoemde indicator kan er mogelijk gebruik worden gemaakt van data die lokaal, bij gemeenten, beschikbaar is over dit onderwerp.

4. Richtinggevende ambitie

Voor een veilige leefomgeving is het van belang dat er geen (beperkt) kwetsbare objecten (kinderdagverblijven, scholen, verzorgingstehuizen, ziekenhuizen, maar ook woningen,¹) zijn gelegen in de nabijheid van inrichtingen of transportroutes met een zeker risico (de PR 10^{-6} contour).

5. Score

De score kan per buurt worden afgelezen van de kaart zoals aangegeven onder punt 3. Data.

(beperkt) kwetsbaar object binnen PR 10^{-6} contour	Routes voor transport voor gevaarlijke stoffen binnen plangebied	Geen (beperkt) kwetsbaar object binnen PR 10^{-6} contour	Inrichting zonder contour binnen plangebied	Geen inrichting én geen PR 10^{-6} contour binnen plangebied
-2	-1	0	1	2

6. Mogelijkheden en voorbeelden voor gezonde inrichting van de leefomgeving

- Omvang productie, opslag of vervoer gevaarlijke stoffen verlagen;
- Afstand van risicovolle locatie tot woningen en andere gevoelige bestemmingen vergroten;
- Woningdichtheid binnen het invloedsgebied van de risicobron verlagen;
- Veiligheid van productieprocessen of transportroutes verbeteren;
- Voorlichting en planvorming/voorbereiding op incidenten;
- Verbetering incidentbestrijding;
- Bouwtechnische maatregelen.

Opmerking: De maatregelen bij bullet 1 en 4 zijn planologisch niet te regelen.

7. Meer informatie

- Risicokaart <http://nederland.risicokaart.nl/risicokaart.html>
- Gelderse Signaleringskaart Externe Veiligheid: http://atlas.gelderland.nl/signalering_ev (toegang via de omgevingsdienst)
- Provincie Gelderland: <http://flamingo.prvglid.nl/viewer/app/Vervoeropslag>
- Gezondontwerpwijzer: <http://atlas-leefomgeving-acc.geodan.nl/web/gow/externe-veiligheid>

¹ Kwetsbare en beperkt kwetsbare objecten zijn in het kader van het Activiteiten besluit gedefinieerd. Op <http://www.infomil.nl/onderwerpen/ruimte/handreiking/milieuthema/ev/voelinge-functies> is na te gaan wat hier onder wordt verstaan.